

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Nicolai Hieronymi Gvndlingii J. C. Ivs Naturæ ac Gentivm

Gundling, Nicolaus Hieronymus

Halæ Magdebvrgicæ, 1736

Cap. XXIV.

urn:nbn:de:gbv:45:1-208

accipiendo. Vnde in mora exigendi existens de periculo nonnunquam respondet.

§. CVI.

Quod vero HEREDES defuncti e contractibus *defunctorum* obstringantur, e consensu nouo est: vtut saepe tacito. Qui enim res defuncti accipit, is in eius sese locum succedere facto demonstrat suo, nec intercessio facto contraria tantillum operatur.

CAP. XXIV.

DE RERVM PRETIO ET PER-
MVTATIONIBVS IN STATV
LIBERTATIS.

§. I.

ETiam personæ liberæ mercantur, & res operasque suas commutant.

§. II.

Commutatio vero in hoc quoque statu pretium tam vulgare, quam emi- nens præponit atque admittit.

§. III.

Pretium in æstimatione consistit. Aestimatio extra rem est, cum, vti de-
V 3 mon-

monstrauimus, in rebus ipsis non inueniatur pretium.

§. IV.

Ergo vnusquisque NATVRALITER (*) rem suam nummumque comparare pro arbitrio poterit. Non est iniustum, maioris rem locare, minoris emere, maioris vendere, ac desiderio suo innocenti ratione, sermone, factis & sine dolo velificare; quoniam ante conuentionem non est pretium, multo minus iustum pretium, non est merces, multo minus iusta merces.

(*) *Naturaliter* idem sonat, ac *naturali ratione*: quidquid *Grotius* cum *Puffendorffo* in contrarium adducat. ille *Lib. II. cap. XII. n. 26.* hic, *Lib. V. cap. III. §. 10.*

§ V.

Hinc non datur in hoc statu querela de LÆSIONE *enormi* atque *enormissima*: dummodo error efficax, dolus, metus abfuerint: de quibus impedimentis in capite *de pactis* copiose actum est.

§. VI.

Causa, quare nonnulli hanc sententiam iniquam dicant, illa decantata in contractibus onerosis æqualitas est. Sed a falso proxime abest, eam in rebus ipsis

ipsis debere quæri. Vti enim pretium ex comparatione arbitraria oritur; ita etiam æquiualens, quod quisque contrahentium animo sibi figurat: æquiualens igitur in rebus ipsis quæritur infulse.

Conf. *Grot. lib. II. cap. XII, §. 26.*

§. VII.

Vnde relinquitur, vt in eiusmodi casu Princeps, seu Respublica in integrum se ipsam restituere nequeat, tamen si stulte æstimauit: quod exemplo *Glauci & Diomedis* arma permutantium declarari potest.

§. VIII.

Circa reliquos contractus non multum noui occurrit. Est hic, vt dictum alias, animi intentio contrahentium circumspicienda; eoque sine dubio hallucinatus est *Vasquius*, quando emptionem & venditionem sine certo pretio, locationem & conductionem non expressa mercede, si a REGIBVS celebentur, valitura docuit. Neque enim principes ipsam naturam & finem contractuum variare possunt, vt, quod emptio non est, fiat emptio: non est tamen absolum, vt vnus e contrahentibus pretium determinet. Etsi enim in contractu, seu conuentione bilaterali vnus-

quisque pacifcentium consentire debet; atque hoc loco in arbitrium emptoris *determinatio pretii* confertur, sicque venditor nihil acceptare videtur, aut promittere; tamen, si res bene pensetur, venditor in emptoris æquitate fiduciam collocat, in cuius voluntate acquieturum sese indicat. Fac igitur, emptorem signare pretii quantitatem; & illico consensisse venditor iam merito creditur. De læsione nullus hic querimoniæ locus relinquitur; utpote in quam consentit, eoque *læsionis* idea plane vanescit; cum damnum, quod quis sua culpa sentit, non sit damnum.

Conf. *Grot. lib. II. cap. XIV. §. 7.*

§. IX.

Nec diuersum obtinet, si princeps cum subiectis sibi contrahit: ceu *capite XI.* iam monitum resque distinctionibus expedita est §. 44. seq. Publica utilitas ac necessitas, cui posteriori æquiparatur interdum prior, ad controuersię statum vix pertinet, cum de dissoluenda conuentione, vel suspendenda sermo est.

§. X.

Etiam ambigua est *Grotii* adsertio, opinantis, in statu libertatis PERICVLVM non esse EMPTORIS: pertinere hoc axioma ad

ad commenta iuris ciuilib. Quanquam enim verum est, vendito genere nihil perire emptori; vereor tamen, ne falsus sit, si vendita sit species. Potius id arbitrariæ legi, aut paciscentium voluntati tribuendum est, si ad traditionem vsque res venditas commodo & periculo venditoris esse velint: vt taceam de mero iure naturali dominium *sine traditione* posse transferri. Adstipulatur nobis hac parte *Barbeyracius* ad *Grotium* p. 428. in notis n. 5.

§. XI.

Vti vero MONOPOLIA cum ratione neutiqum pugnant; ita Respublicæ sibi inuicem eiusmodi mercium *μονοπώδες* *Monopolium est quando ius vendendi certis hominibus exclusiue assignatur.* *eu* iure permittunt. Talia pacta *Batani* itemque *Angli* cum *Indiæ* populis permulta & *Hispanis* iniuerunt: nec penes promittentes est, rescindere eius generis concessionem, parte altera inuita: nisi precarii clausula sit adiecta.

§. XII.

Vnde nec iniustum est, si gens varii generis MERCES COEMAT, & dein magno pretio distrahat. Quod iterum *Batani* faciunt atque *Angli*.

Addatur aliquid de *Pythocla* inuento, quod commendat *Grotius* in not. ad lib. II. cap. XII. §. 16.

V 5

§. XIII.

§. XIII.

VSVRAS, quæ sunt superabundans, vt soluant liberæ gentes & sibi stipulentur, itidem iniquum non videtur, e ratione, quam capite præcedenti signauimus in genere. Neque enim, quod faciunt aliqui, necesse est, vt misera vtamur argumentatione ex lege Mosis petita, qua a peregrinis accipere fœnus concessit. Ex dictis æstimari factum *Philippi II.* apud *Cabreram* potest, qui, sub obrentu iniquitatis, *Ianuensibus vsuras* negabat, nec *sortem* tamen exsoluit. *Id quod interest*, nemo iurium peritus cum vsura miscebit. *Struss: Bibl. iuris. p. 689*

§. XIV.

Id quæri dignum, an etiam externis Reges donare possint, sintque eorum DONATIONES firmæ. Disceptatum inter Galliæ Regem & Sabaudum meminimus, qui Pignarolum sibi redonatum ab Henrico III. contendebat. Et puto, totam eo redigi litem, vtrum eiusmodi Principes donent de rebus *plene suis*, an regno propriis. Circa *priorum* donationum stabilitatem nihil dubii remanet: etsi cum *prodigalitate*, aut *sine causa* donatum dicas. Nos enim hic de *iusto*, non de *virtute*, aut de eo, quod est *prudentiæ* conueniens, differimus.

mus. Circa *posteriorum* videndum, quam populus regi libertatem reliquerit. In dubio cum *Grotio Lib. I. c. 3. & Lib. II. cap. 6.* facerem, Regi libertatem donandi videri relictam, si *probabilem*, cur ita faciat, rationem habeat. Quod si vero expresse omnis alienandi potestas ei sine populi consensu sit adempta, non valebit donatio, vtpote de re aliena. Quod tamen olim non adeo fuit exacte a populis Europæis obseruatum. Non incommode hoc loco de donationibus Regum Teutoniæ atque Imperatorum Pontifici Romano factis agi potest: de quibus nonnihil *Barbeyracius* ad *Grot. Lib. I. c. 3. p. 143.*

§. XV.

Similiter pronunciandum, si *sibi* *subditis* donauerit Princeps. Neque enim has ceteris paribus reuocare donationes poterit, nisi ob pœnam, aut vtilitatem publicam cum compensatione; vel precarii clausulam. Confer supra dicta *cap. XII. §. 45. sq.*

§. XVI.

SOCIETATES MERCATORIÆ *terrestres* & *NAVALES* pacatæ, vtut præbent aliquando litigandi occasionem; tamen inter liberas gentes iniri possunt, & secundum contractus legem expediri omnia

omnia debent, ac, nisi sint singula clare expressa, secundum æquum & bonum tacitamque paciscentium voluntatem. Talem societatem contraxit Salomo cum *Hiramo & Tyriis*, huius subditis, rei maritimæ & nauigationis peritis, vt coniuncta classe aurum peterent ex Ophira. Vt *vnus damnum*, alter *solus lucrum* ferat, terminis societatis repugnat itidem. Quomodo vero æstimatio institui possit & diuisio respectu impensarum & damnorum, *Loccenius* de iure maritimo *lib. II. cap. II. §. 7.* ostendit, quid? quod *Grotius lib. II. cap. XII. §. 25.*

§. XVII.

IN SOCIETATE BELLICA tam terrestri, quam nauali, quæ sæpe, ob hostes communes ac piratas coercendos, inicitur, pro fine utilitas communis est, ac defensio: interdum & præda, captiui. Et standum hic est lege foederis, aut, si nihil dictum, pro rata res ac personæ censentur communes, vel denique mos obseruetur, vt capti fiant capientium: idem in reparatione damni communis tenendum. Ex his controuersia de captiuis inter *Henricum Leonem & Adolphum Holsatum*, de qua *Arnoldus Lubecensis L. II. Chron. Slav. cap. XXV.* nonnihil pro-

prodit, decidi potest. Henricus Leo omnes ad se pertinere captiuos aiebat, quod Comes Holfatus esset vasallus suus. Ille contra cum nobilibus belligerantibus urgebant inprimis, se, cum proprio aere impensaue militassent, vacuos nequaquam fore dimittendos; maxime, cum detrectare militiam potuissent, iubente Casare, qui Henrico Saxoni admodum erat infensus.

Conf. dissert. Hertii de Lytro sect. II. cap.

III. §. 3. & Grotius Lib. III. cap. 6.

n. 23.

§. XVIII.

In CONDOMINIO, seu rerum COMMUNIONE vti omnium æquale ius est; ita æqualis obligatio: neque hic aliquid differentia occurrit. Id addo, non hic valere maiorem suffragiorum partem. Cui consequens, potioem esse conditionem prohibentis, hincque, vno repugnante, rem in statu suo manere ac nihil fieri.

§. XIX.

Quod si vero nemo sit, qui contradicat, communicanda sunt & lucra & damna, & impensæ. Vsum hæc habent in *dyarchiis* & *triarchiis*, quæ valde frequentes sunt in imperio nostro; aliisque occurrere in regnis possunt.

Con-

Conferatur paroemia ab Hertio exposita
Zwey Herren ein Herr Opusc. Tom. III.
p. 600.

§. XX.

Potest etiam contingere, ut Principes & gentes, præcipue in bello, vel naues, vel tormenta, aliaque sibi inuicem COMMODENT. Et est obseruandum, non posse a commodante virgeri, ut sibi res nullo modo imminuta reddatur, præcipue cum ad vsum est concessa, periculo non vacantem, qui sicuti in genere; ita quoque in ea, quam adduximus, specie rem sane sic commodatam imminuit. Aliud est, si culpa nostra peccet, & *præter vsum*, imminuitur. De *casu fortuito* multo minus est dubitandum, utpote qui est extra commodatarii factum. Talia Princeps Badensis *Ludovicus* ciuitati cuidam imperiali regeffit, quæ tormenta *castro Kelensi* tuendo commodata & a Gallis abducta repetiit. Sed aliud foret, si Princeps commodatarius res suas, imminente periculo, factas seruasset & tectas, *commodatas* neglexisset.

§. XXI.

DE LOCATIONE & CONDVCTIONE
inter gentes nihil adiicimus, nisi quod
moris apud Germanos fere semper fuerit,

rit, locare *militum operas*, aut etiam *proprias* pro certa mercede. Vt gens genti, ciuitas ciuitati rem locet, rarius euenit. Minimum ciuitati Lubecensi ac ceteris Hanseaticis peregrinum visum est *Wallensteinii* petatum, naues eorum conducere volentis. Sed est tamen e Gallorum monumentis notum, conduxisse illorum Reges, cum terram adirent sanctam, ære satis magno ab Anglis & Italis naues eaque de causa in graues aliquando discordias incidisse. Nec incognitum est, Danos locasse naues bellicas Principi Electori Brandenburgico, cum Hispanorum in Pomerania naues detinisset, ob stipendia promissa sibi non soluta. Vnde, quæ in genere supra de locatione diximus, hic quoque prudenter sunt applicanda. Meritoque explorati sunt Hispani, promissam mercedem pro præstitis auxiliis *Fridrico Wilhelmo* denegantes, Principem immodestis verbis appellando *mercatores*, cui interea solenni ratione promissere stipendia, vt copiis suis tueretur Belgium. Hinc Puffendorfius Hispanici legati, quem exhibuit, libellum *calidum* appellauit, hoc est, improuidum. v. R. *G. Frid. Wilb. Lib. XVIII. §. 16.*



§. XXII.

DE DEPOSITO inter gentes dicendum, esse id restituendum deponenti indistincte. Quæstio, quis iustiorẽ habeat petitionem, in statu libertatis decidi vix potest. Nec audiendus videtur deponentis hostis, nisi tales res depositæ sint, quibus ei noceri magnopere queat, si repetat deponens. Et tum enim æquum videtur, vt penes se retineat bello mediũ, nec deponenti reddat, donec finitum sit bellum. Exemplum huius rei nuper in bello Sueo-Polonico euenit: vrgentibus Suecis, vt, quæ Saxones deposuissent in Borussia belli instrumenta, sibi traderentur. Quod denegatum ipsis. Adde, si placet, sæpe facti quæstionem incidere, sitne depositum, nec ne? Exemplum apud *Puffendorffium* de *Rebus gestis Friderici Wilhelmi* lib. XVII. §. 83. obseruatur, qui bellica tormenta in Valsaliensi castro relicta a Galliarũ Rege sibi donata contendebat, hic *deposita* affirmabat, idque ex *Spanii* præfecti consignatione atque tabulis perperam probatum ibat. Neque enim repugnat, adnotari a præfecto, quæ suo sint Principi liberaliter permissa.

§. XXIII.

MANDATORVM maior in liberis gentibus

tibus copia occurrit. Neque enim gentes, aut Principes ipsi agunt, sed aliorum vt plurimum ministerio vtuntur. Quocirca videndum, sitne mandatum sub *specialiore forma*, an sub *consideratione generaliore* datum? Si *posterius*, impleri illud poterit per aliud æque utile, aut vtilius, quam quod mandato præscriptum erat. Sin *prius*, frustra quæritur, an *æquipollens* prohibeatur? Pertinent eo exempla a *Grotio lib. II. cap. XVI. §. 21.* allata.

§. XXIV.

Vnde dubium non est, obligari supremam potestatem ex *ministorum* supremam potestatem ex *ministorum* *facto*, (*) dum egerunt, quod aut *probabiliter* ipsorum officio continetur, aut etiam ex *prepositione* innotescit.

(*) Hinc ipse Philippus II. improbanit suum factum, debita ab ministris suis contracta dissoluere detrectans; cum non auderet negare, sua auctoritate suoque nomine eos contraxisse cum vicinis populis. Refert id præter *Cabreram* in *Historia Belgica EMANUEL METERANVS* lib. XVIII. in fine.

§. XXV.

Primam speciem *mandatum tacitum* appellare licet, posteriorem *expressum*.

X

§. XXVI.

§. XXVI.

Ita DUCVM officio continetur, dare inducias, non autem bello quaesita concedere, imperia, homines, iura, agros, non itidem de bello transigere. Eam obrem recte apud Iustinum Lib. XL. cap. 2. Antiocho Syria adempta est, quamquam Lucullus dederat. Nec certe peccasset Pompeius, si auctoritate S. P. R. eam Antiocho rursus abstulisset: quod Gronovius ad Grotium Lib. III. c. XXII. n. 9. bene obseruat. Potestas Wallensteinio a Ferdinando II, data extraordinaria fuit & inaudita fere.

§. XXVII.

Quod si vero ARCANA Reipublicae MANDATA neglexerit minister, vtut obseruauit mandatum, quod produxit, & produci iussus est, tum quidem obligatus manebit eidem: quemadmodum qui sine mandato promisit, obligabitur stipulanti. An vero liceat arcanum ministro mandatum dare? quaestio hodie est Domitiana fere. Mercantur inter se Principes ac Reipublicae, ac simulationibus dissimulationibusque vtuntur. Hinc aperte incedere nequeunt; nisi quidem decipi cupiant, & a scopo abluere suo.

§. XXVIII.

§. XXVIII.

Ceterum promissio sine mandato facta SPONSIO ab auctoribus appellatur.

Sponsiones à fœderibus differunt. Sponsiones enim vocantur pacta quae à mandatariis gentis cuiusdam sine gentis speciali consensu faciuntur: optimum sponsionum genus est, si à sponsore adducta sua de ratificatione principis sui addenda, si aliter effectum validum habere debeat sponsio. Saepe vero periculum in mentem eiusmodi igitur casu prudenti sponsoris omnia permittuntur, qui ipse magnum subit. Et crimen quoniam voluntas re ipsa dicitur quam cum certitudine sponsi potest. §. de rat. c. 2. §. 4.

§. XXIX.

Hæc non obligare Rempublicam dicitur, quia iniussu populi, aut Regis fit, aut facta est. Silentium autem non est iussus. Ita Romani apud *Liuium* Lib. XXI. c. 18. *Luclatii* Consulis fœdere se tenere negarunt, quia neque auctoritate patrum, neque populi iussu iactum erat.

§. XXX.

Sed quid, si utilis sit eiusmodi sponsio? Et puto, naturalem æquitatem præcipere, vt confirmetur, quemadmodum utilis negotiorum gestio; aut, ni placeat, in eum locum restituantur omnia, quo fuerunt, antequam sponsio fieret. Quo officio Romani deditione Ducis sui neutiquam videntur defuncti in sponsione *Numantina*, cum dedidere *Mancinum*: nec prorsus, quando in sponsione *Caudina* remiserunt Samnitibus duos *Consules*, duos *Questores*, ac duodecim denique *tribunos* militares: dubiumque nullum est, quin, etiamsi stricto iure non fuerint e sponsione suorum obstricti; tamen alia visione de-



buissent consulere tum obsidibus reli-
 ctis, tum Imperatoribus rem Romanam
 insigniter promouentibus. Sed obsti-
 tit Romanorum inepta ambitio, ne fer-
 tuarent, quod suo factum est iniussu:
 vtut salutariter ac pro publico bono.
 Igitur prorsus absurdum erat, tribuere
 culpam bene merentibus, eorumque
 sanguine satisfacere inimicis, aut crede-
 resaltem, a sponsonis auctoribus satis-
 faciendum fuisse nimium credulis Samni-
 tibus, Numantinisque. Neque etiam
 id poterant præstare sponsores, pacem
 promittentes Samnitibus, ac Numan-
 tinis, quam dedecori sibi futuram cen-
 sebant reliqui Romæ agentes in tuto.
 Vnde fas erit certe, ponderare accu-
 ratius, quæ memoriæ produnt *Liuius*,
Appianus, *Paterculus*, *Orosius*, exci-
 tati a GROTIO *Lib. II. c. 15.* & PVFFEN-
 DORFIO *Lib. VIII. c. 9.* quamuis verum
 sit, prudentius acturos fuisse popu-
 lum vtrumque, si tam facile fidem non
 habuissent superbis Romuli nepotibus,
 causantibus, nec se, nec spondentes
 populi Romani mandato transgisse.
 Vix namque in pristinum statum se re-
 ponent elapsi, neque populus reponen-
 dos censebit omnes; euenietque per hu-
 iusmodi ingeniosas exceptiones, vt, vbi
 in

in tale discrimen conicietur exercitus,
pereant ad vnum omnes.

Laudentur de sponsione *Numantina & Cau-
dina* dissertationes *Thomasiæ*.

§. XXXI.

SÆPE enim accidere potest, vt ne-
cessitas & publicæ rei vtilitas non adeo
angustis summæ potestatis MINISTROS ter-
minis includendos suadeat. Quod con-
tra D. *Titium* obseruandum, quippe qui
RARIORA eiusmodi sponsionum exem-
pla futura statuit, ob maiorem bellandi
peritiam, qua pollent nostrates homi-
nes. Habemus tale sponsionis exem-
plum apud *Guicciardinum* & Galli-
cos scriptores, *Ludouici XII.* tempore,
vbi *Tremullius* Dux *Heluetiis* certam
pecuniæ summam spondit, vt agrum
Heduorum, seu Burgundicum relinque-
rent, & obsidionem *Diuioduni* soluerent.
Quid in *Batauis* a. 1668. cum triplex
coalesceret foedus, ac denique *Holsatia*
& *Pomerania* nuperrime fuerit actum,
quibusue in angustiis hæserit ipse *Russo-*
rum Imperator, ad *Prutham* fluuium,
probe recolimus. De eo vero nemo am-
biget, an conualescat sponsio tacite,
vel diserte approbata a populo, aut ci-
uitatis principe?

X 3

§. XXXII.

§. XXXII.

Ceterum, quum gentes haud facile nudis promissionibus confidant, hinc *pignora* saepe, *obsides*, *fideiussores* possunt & dant.

§. XXXIII.

Sed PIGNVS vero ordinarie non soluitur, nisi debitum prius exfoluatur. Vnde *Galli* merito a Ferdinando Arragonio Ruscinonis & Ceritaniae pagos apud *Belcarium* repetitum iuere, quia Carolo VIII. pecuniae, pro qua obligati erant, summam non restituit: vt ut sapientius fecissent, si tardassent in restituendo, donec solutio esset facta.

§. XXXIV.

Altioris indaginis quaestio est, an LVITIONI PIGNORIS vnquam praescribatur? Plerique negant, quia res sit mere facultatis. At cum pacis externae interfit, ne, post tot saecula, excitentur lites, ac debitis quoque personalibus praescribi queat, hanc solam rationem impedire vix existimo, quo minus etiam luitionis ius, post longam temporis intercapedinem, censeatur extinctum. Debeo enim & hoc iure perinde ac aliis ita vt, vt ne derelictionis coniecturae relinquatur locus. Quamobrem magis placet *Ziegleri* argumentum, qui, quod

quod pro aliena possideatur, lui semper rem posse pignoratam existimat: cui possessioni diuturnum creditoris silentium nihil fante adiiicit, nec huius iuribus demit.

§. XXXV.

Eodem fine quamuis OBSIDES alii quando dantur, varia tamen de iis sunt monenda.

§. XXXVI.

Aut enim sua, aut eius, cui imperium est, voluntate, FIDEI publicæ seruandæ, vel SECVRITATIS caussa, dantur. Belli Duces non nisi vi potestatis a ciuitate acceptæ id faciunt.

§. XXXVII.

Inter subiectos autem vix distinguitur. Dantur sine discrimine sexus, ætatis, dignitatis: dantur etiam Regum liberi, vti ex historia *Francisci I.* constat. Qui subiecti non sunt, non etiam cogi ad obsidum possunt, vti *vasalli*, qui a subiectis vtique differunt.

§. XXXVIII.

Qui vero obsidem dat, obstringitur certe facto & conuentione sua, ne ab accipiente obsidem recipiat, quam soluta fit fides. Nec ambigitur, quin ei, quod sine sua culpa sensit, refarciendum sit damnum. Quæ *Hennigesius* in con-

Qualis est ratio pignorum, talis etiam est obsidum. Pro diuersa tantum obiectorum natura differentia quedam locum habent. Principia igitur de pignore adplicari possunt huic doctrinae.



trarium in notis ad *Grotium* affert, vix stringunt. Non enim fas est, vni, aut paucis imponi, quod in ciuitatem totam incumbit onus.

§. XXXIX.

Qui SECVRITATIS causa in potestate est, etiam custodiri arctius potest, sed liberaliter. Nec tamen aliam ob causam retinetur ex pacto: vt ut e iure, quo subiecti ex facto imperantium obstringuntur, detineatur aliquando.

§. XL.

Quod si fides frangatur obsidis culpa, occidi poterit, vt hostis; sin minus, humanius cum eo agendum *Grotius* censet, quoniam nihil ei perfidiae attribui potest. Sed posset tamen adfirmari: & tum eum iure seueriori occidi, tanquam hostem. Hostis enim videtur, qui perfidiae & hostilis Reipublicae cuius est.

§. XLI.

Ipse autem *obses* obligatur, vt ne fugiat, sed potius obnixè omnia faciat, vt is, qui eum tradidit, creditori satisfaciat.

§. XLII.

MORTVO obside ciuitas obstringitur, vt alium substituatur, non *heres*.

§. XLIII.

§. XLIII.

Mortuo autem eo, pro quo obses datus est, ius etiam pignoris extinguitur: sed, Principe e viuis abeunte, populus deuinctus censetur adhuc amplius, qui, quod ille egit, hic sane merito creditur egisse.

si pactum personale tantum est, morte principis libertas obsidum recuperat, minime vero si reale est.

Laudetur Schilteri dissertatio de Obsidibus, auct. Beckmanni Meist: polit: 622.

§. XLIV.

FIDEIVSSORES, qui ciuitatum actibus accedunt, non vnius, sed varii generis sunt.

§. XLV.

Primum genus est, si inter alios paciscentes fidem suam interponunt, seque effecturos promittunt, vt pax atque amicitia contracta seruetur, & latio reparetur. Teutonico vocabulo GVARANDI dicuntur: latino FIDEIVSSORES.

§. XLVI.

Sed recte animaduersum a Puffendorffo, tacitum huic fideiussioni inesse foedus de ferendo auxilio illi, qui contra pactiones oppugnatur, aduersus iniuriam auctorem. Cuiusmodi sponsiones in pacificationibus plerisque solent adici: quod e Pace Oliuensi inter Suecos & Polonos itemque Nouiomagensi patefit.

Instr: Pac. Oliuabr. art. 17. n. 5. Pac. Nouiomagen. c. 18.

X 5

§. XLVII.

§. XLVII.

Secundum, cum ipsi pacifcentes, sed aliorum tamen compacifcentium intuitu, pacem spondent, quos vice mutua fideiuffores non inutiliter accipi ex *Westphalicæ pacis art. 115. seq. patet.* Pax. Nouionagensis art. 14.

§. XLVIII.

Priori casu vt plurimum *mediatores* simul fideiufforum personam sustinent, qui conciliandæ paci interueniunt: iique obligati sunt, vt pacem inter alios vel per se, vel requisiti tueantur. Exemplum in pace *Brandenburgico Polonica* a. 1657. occurrit.

§. XLIX.

Hinc vsu nonnunquam venit, vt ipsi, ceu fideiuffores pacis, instrumenta subscribant: quod a. 1659. in pace *Hafniensi* a Gallis & Anglis factum est.

§. L.

Tertium genus, vt vulgarius; ita etiam certius atque expeditius est, quando seliguntur, qui se ad certam pecuniæ summam soluendam eo casu obstringunt, si vel id, quod in pace promissum est, non præstetur, vel pax ipsa non seruetur. Sic in formula pacis *Camera-censis* inter *Elisabetham* Angliæ Reginam & Regem Franciæ disponitur, vt

octo

octo mercatores externi, non Gallis subditi, fidem interponerent suam de solutione D. M. coronatorum, ni intra tempus statutum redderetur *Caletum*.

Commendetur *Obrechtii* dissertatio: *Sponsor pacis.*

§. LI.

TRANSACTIONES, uti in statu naturæ omnium fere frequentissimæ sunt; ita ob finem, qui subest, exactissime sunt seruandæ. Non hic læsio, non testamenti, aut aliarum tabularum inspectio, non noua instrumenta attenduntur; nisi talia sint, e quibus noua causa petendi exsurgat. Sed tum vero non tam transactio rescinditur, quam noua actio cooritur.

Transactio est conuenticio de lite nondum finita, ut quævis re dubia, dato aliquo vel mîso vel re tentato componenda.

§. LII.

Contractus & pactiones aleam continententes inter gentes non minus, ac homines singulares valent. Præterquam enim quod in diuisione regnorum sæpe SORTI locus est; etiam bella non nihil casus habent atque fortuiti; quæ propterea cum *alea* solent componi.

Ad contractus alios pertinet duella principum pro salute publica, quæ quidem non inuisita sunt, sed quam maxime periculis; quoniam in istis principum res præcipue habet actus. Inguatibus vero certamina a pactionibus publico nomine inuicem tu quoque sunt, quam maxime sunt, uti ad præterenda in dentur certamina integrorum exercituum; sed tam in ista actate, antequam in re, remota har fuerit, frequentiora. cont. e. h. u. c. 1. de duella principum. edidit. c. 1.

§. LIII.

Saltem in his ea subesse conditio videtur, ut victor victo imponere leges possit, & pacis præscribere condiciones,

quæ



quæ sibi videntur iustæ. Hinc perperam *Franciscus I.* apud *Belcarium* conquestus est, se indignis modis carceri mancipari, & ad pacem iniustissimam cogi.

cons. 2. N. à Sankel. cum de pactis et mandatis. p. cap. captivi. fol. 176. §. §. LIV.

Quod vero bello, id *decretorie* pugnæ vnus, aut plurium, aut etiam propriæ licite committitur, quia in statumaturæ non alia sæpe expediendæ salutis ratio inuenitur.

§. LV.

Est & notum sponsonis ex *Monacho Paduano* exemplum, vbi *Philippus Augustus* Galliæ Rex *Ottoni IV.* per regnum suum eunti promisit, se ei meliores Galliæ, quas signabat, ciuitates daturum, si dignitate Cæsarea ornaretur. Addit *Monachus*, inde postea accensum esse bellum inter spondentes, cum *Philippus Augustus* detrectaret stare promissis. At vix ambigendum, quin tota Galliam ex parte alienam promittentis sponso nullius fuerit momenti: sicut & *Ottonem* aliæ inflammare ad pugandum causæ.

§. LVI.

De ALEÆ ludo memorabilis *Augusti* apud *Suetonium* epistola cap. 72. obseruatur, qui soluit, quod perdidit, & remisit benigne, quod lucrificat. Sed quid?

quid? si alea perderet Princeps bonam regni partem? Et tum fere simile, quod §. XIII. de *donationibus principum* tulimus, iudicium ferendum foret. Continet enim lusio tacitam & mutuam donationem, vtut conditionalem. Quod inofficiose donatur, merito reuocatur.

§. LVII.

Id minus dubii habet, integram ciuitatem de auerrendo periculo posse cauere. Est sane apud *Liuium* L. XXIII. cap. 49. exemplum, vbi tōta ciuitas sese ad pensationem damni obligauit, si qua periret nauis *annonam* in Hispaniam portans. Et enim proprie loquendo talis, de quo *Liuius* loquitur, contractus non fuit, quem nos *ass̄ecurationem* appellamus, cum gratis damnum obseruetur susceptum; nullum tamen dubium est, quin licuisset quoque stipulari pretium, aut *foenus* sat grande. Ac sicuti foetus rationi non repugnat; ita pro periculi mensura & augeri illud, & minui potest. Iustitiam talium conuentionum *Hersius* quoque defendit *paroem.* I. G. XLIII. §. 8. monetque simul, spem potius emi, quam vsurariam prauitatem exerceri.

§. LVIII.



§. LVIII.

Adhuiusmodi *emptionem* spei, præter ollas fortunæ publico sæpe nomine cautas, *loniorum* iuuenum controuerſiam, in quam cum Mileſiis piſcatoribus incidere, referimus, de aureo tripode extracto, cum capturam piſcium emiſſent. Tota quaſtio eo redit, vtrum iactus in genere, an ſpeciatiſimè captura piſcium fuerit vendita? Oraculum Delphicum inepte litem decedit: quamvis *Diogenes Laertius*, *Plutarchus*, *Valerius Maximus* factum recenſeant diuerſimodis. Nec ad aliam claſſem, puto, pertinere, ſi quis ſpem emat ſucceſſionis in regno, vel hæreditatis, quæ adhuc valde eſt incerta remotaque. Quod thema admodum fuit diſceptatum in cauſſa ac lite Culmbaceniſi per transactionem demum finita.

§. LIX.

Vti vero ſolutione naturali; ita Principes ac agentes interdum *ſubſidiaria* vtuntur. Refert *Comineus*, *Sigismundum* Auſtrium *Carolo Audaci* obtuliſſe debitam pecuniæ ſummam, eaque *Baſilæ* ſolenniter depoſita, copias cunctantis *Burgundi* e *Pſiretano* Comitatu ac *Suntgouienſi* tractu eieciſſe: nemine dubitante, quin juſte feciſſet,

LX.

§. LX.

COMPENSATIONVM themata multo frequentiora sunt. Neque enim prudentia tantum, hoc imprimis in statu requirit, non soluere, antequam ab altero tibi vicissim sit satisfactum; verum etiam iustitiæ congruit, contribuere vltro citroque, quod *liquido* debetur. Vndemirandum non est, nexuisse moram Iudices a *Gelviæ* Principe & *Florentino* V. Hollandiæ Comite electos, cum vterque sibi deberi contenderent. Nondum enim ad liquidum perductum fuit, quid *Batauus* deberet *Gelro*.

Conf. *Boxhornii* disquisitiones politicas p. m. 71.

§. LXI.

CONFUSIONIS noua species inter gentes occurrere videtur, si vna alteram vincat, sibi que subiiciat, aut princeps eius Reipublicæ Dominus hæreditarius efficiatur, quæ aut sibi debuit, aut is illi. Ita *Ludouicus XII.* deuictis Ianuensibus, pactiones omnes cum iis initas irritas; ac credita sibi extincta pronuntiauit, quod non amplius duraret Respublica, sed illa nunc sub suo fit imperio, nemoque sui ipsius esse debitor, creditorque possit; ac, si superesset Ianuensis respublica, eius iam se caput esse &

& Dominum. Vnde *Autonus* in historia *Ludouici XII.* refert, cufos esse varii generis nummos, in quibus is appelleretur IANVÆ DOMINVS.

§. LXII.

REMISSIONIS *expressæ & tacite* perplura in historiis exempla prostant. Inde merito dubitatum est, an *Braganzinus* in Lusitaniæ regnum aliquid iuris retinere potuerit, datis *Philippo II.* cessionis litteris. At scio, posteros eisdem Hispanis partim exceptionem metus, partim neglectæ acceptionis obuertisse.

Conf. *Passarelli bellum Lusitanum* p. 5.

§. LXIII.

Idem efficit inter Reges CHIROGRAPHI REDDITIO, quod inter priuatos nisi quis minus argute illos tacite & *facto* consentire posse neget: dummodo interea certum sit, chirographum a sciente, nec per errorem fuisse redditum. Eiusmodi controuersia inter *Cluue Ducem & Moersensem* Comitem olim agitabatur ob litteras feudales, Moersensii Comiti redditas, quarum fauore ab omni vasallagio hic sese pronuntiabat liberum.

Conf. *Grot. L. II. cap. IV. n. 4.*

§. LXIV.

§. LXIV.

Id magis intricatum videbatur, an, chirographo ab *Alexandro M. THESSALIS* reddito, hi liberati fuerint centum talentorum obligatione, quæ non debebant *Alexandro*, sed *Thebanis* ab illo victis? *Quintilianus* a *Thebonorum* partibus stat, iisque ius agendi transcribit, quia *Alexander* non esset *heres*, sed victor. At, qui dominus personarum, ille & rerum est, & iuris omnis, quod personis Rempublicam constituentibus competit, merito sic arguente *Hugone Grotto* L. III. cap. VIII. §. IV. Diuersa plane species videtur, ceu recte monet *Hertius* ad *Puffendorfium* Lib. VIII. cap. VI. n. 23. si miles chirographum occupauerit, ceu priuatus. Hic enim nihil acquirit, nisi quod manu cepit, & abstulit. At qui imperium occupat, iura simul publica occupat, sub quibus *ærarium*, PVBLICA NOMINA, reliqua. Igitur & quod ciuitati deuictæ competit ius crediti, similiter acquirit victor, eoque *ærarii* administratores ad rationes reddendas & residua pensanda iure cogit. Quale thema nuper in *Bremensi Ducatu* ventilatum recordor.

§. LXV.

NOVATIONEM pro iuris ciuilis inuen-

Y

to

to habuit *Puffendorfius* : vtur perperam. Est enim liberum omnibus, variare pactio-
num figuras. Vnde in foedere Romanorum cum *Antiocho* apud *Liuium* lib. XXXVIII. cap. 30. speciatim addebarur, *si quid postea addi, demi, mutariue placuisset, vt id saluo foedere fieret.*

§. LXVI.

Et quemadmodum vero eiusmodi *nouatio* euenit, si *expresse* noua pactio, veteri sublata, substituatur ; ita *tacite* & facto fieri potest. Vnde *Dania* Rex *Fridericus III.* foedus renouare cum *Polonis* apud *Puffendorfum* abnuit, ne, abruptis tractatibus, iidem arguerent, ius quaesitum ex veteri foedere fuisse amissum.

§. LXVII.

Sed amplius tamen circumspicendum, an fiat *nouatio*, cum quis foedus antiquum, cuius tenor aliquid dubitationis continet, explicandum vrget, ne vnquam de eiusdem obscuritate oriatur *disputatio*? Quod non existimabant *Brandenburgici*.

Vid, *Puffend.* R. G. *Friderici Wilhelmi L.* IX. §. 6.

§. LXVIII.

Ceterum & nominum & aliorum iu-

iurium **C**ESSIONES vti inter gentes sunt
 frequentes; ita, tametsi fiunt in **poten-**
sioriorem, licitæ omnino sunt. Non est
 necesse, vt in cessionis instrumento in-
 dicetur caussa. Nobile eius rei exem-
 plum in historia Conradini occurrit, qui
 iura in Apuliæ regna ad Petrum Arago-
 nium transtulisse fertur: quamuis non
 diffitear, dubitandi superesse rationes,
 an in facto id contigerit reuera? Et pa-
 tet nunc e *Mazarini litteris* nuper edi-
 tis, laborasse Gallos, vt in se transfer-
 rent Hispani sua in Belgas iura.

*Vna gens aliam cessione obligare potest
 omnino, quoniam quilibet Dominus
 in iurium transferre potest pro libero arbitrio
 id quod ex notione bonis sui fuerit. cessionis
 cessionis plenamque potestatem sunt inter
 gentes, speciatim & potentius genti que
 ei quicquid debetur, cedenda nonnulla
 la sunt. vti enim in statu iurium facili
 modo ius nostrum de gentibus contra
 æqualem quam contra potentiores
 ita quodam naturali statu favorabil
 lionum plurimum sunt negotia cum popu
 lis minoribus quam maioribus incun-
 da.*

§. LXIX.

*Memoires de la paix de Münster.
 Cyprianus de bellociuiti Lib.*

DE SUCCESSORVM obligatione con-
 fusa, vti iam monuit *Grotius*, a pleris-
 que tractatum est. Nos videndum an-
 te omnia existimamus, sitne successor
 omnium bonorum hæres, an regni &
 bonorum, an regni tantum? Si prius,
 dubitandum non est, quin ex contra-
 ctibus eorum, in quorum locum succe-
 dunt, teneantur; sin secundum, idem
 dicendum est; sin tertium, considerari
 fas est, ciuitas consenserit, nec ne. Et
 id vero partim e regiminis forma pa-
 tescit, partim contractus formula, par-
 tim vtilitate, quam animo intendit.
Dico intendit. Est enim admodum du-
 tum, quid? quod ipsis Rebus publicis mi-

Y 2 nus

nus commodum, si tum demum obligata ciuitas censeatur, cum actus in utilitatem eiusdem redundat. Ex eo themata a *Bodino lib. I. cap. VIII.* de Republica allata definienda videntur. *Necessitas* de cetero semper videri debet excepta, cuius ad vltimum ac maximum telum cum interitu excipiendum nemo creditur obstrictus. De foederibus supra *cap. XIX.* mentem nostram aperuimus.

§. LXX.

MORTE vero debitoris Principis extingui debitum *personale*, qui non habet haerem, nec bona, nulla nos dubitare ratio cogit.

§. LXXI.

TEMPUS nihil in obligatione delat; sed pactio, qua quis ad certum tempus se tantum obligatum iri profiteretur. Igitur exigendum est debitum, antequam praefixum petendi spatium effluxerit. Habet tunc temporis adiectio conditionem, qua neglecta, definit ius & *comparatae* obligatio. Ita promittere Princeps potest, vt, si quis intra triennium a se petierit emigrandi facultatem, eam consecutus sit petitor; amplius non: vt de fideiussorum obligatione ad tempus nihil dicam.

§. LXXII.

vicissitudines Temporis, speciales determinationes in contractibus gentium praeducunt, speciatim ratione pretii eminentis, id quod pluribus mutationibus est obnoxium, dum a gentibus ipsis modo maior modo minor eiusdem valor constituitur. In eorumque casu proportio esse debet inter praesentem et praesentem valorem, re gens quaedam cum damno alterius fiat locupletior.

§. LXXII.

STATV mutato, ac condicione, quam paciscentes vnice respexerunt, & ius videtur expirare, & obligatio. Sic qui regio munere priuatur, teneri vt Rex non amplius potest; nec subiecti vicissim, qui in alterius ditionem vel volente Domino priori concesserunt, vel a Victore, inuito eo, sunt subacti. Sat est, victum non posse iam eos tueri, nec interea pristinum recuperare ius.

§. LXXIII.

De SCRIPTVRA addimus, eam non videri substantiæ contractus partem, nisi expressum sit, scriptura confici debere & haberi. Quod postremum hodie moris est in pacificationibus Rerumpublicarum. Ex his principiis iudicandum de Murænæ exceptione, qui Sullæ cum Mithridate pactiones irritas pronuntiavit, quod nondum fuerint conditiones scriptæ. Imperfectum enim est, cui aliquid deest. Recentiora exempla *Wicquefortius* larga manu suppeditat.

CAP.